

GESCHIEDENIS, BEGRIPSBEPALING EN THEOLOGIE:

De belijdenis (of confirmatie), zoals wij die vandaag kennen, is een uitvinding van de reformatorische kerken. Het is geen sacrament, zoals het vormsel in de Katholieke traditie. In het kader van het priesterschap van alle gelovigen en met de nadruk op de heiliging van iedere individuele christen, werd er waarde aan gehecht om de christenen toe te rusten voor hun christelijk leven.

Wij gebruiken hier de volgende begrippen:

Catechese is het onderwijs dat vanuit de kerk aan kinderen, jongeren en volwassenen gegeven wordt. Onderdeel daarvan is de belijdeniscatechese, namelijk de cursus, die op de belijdenis voorbereidt. Met belijdenis is de viering van de openbare geloofsbelijdenis bedoeld. Een ander woord daarvoor is *confirmatie*, dat ‘bevestiging’ betekent en de nadruk legt op het bevestigen van het geloof. De deelnemer aan de catechese wordt met *catechisant* aangeduid, degene die zijn of haar belijdenis aflegt is een *confirmandus*.

De Oude Broeder-Uniteit kende al een catechese en een belijdenis voor haar leden. Het traject en de rite werden ontwikkeld in wisselwerking met de Zwitserse reformatie. Om aan de gelovigen handreikingen te geven voor een goed begrip van het christelijk geloof en voor een christelijk leven, werden verschillende leerboeken, ‘*catechismus*’ genoemd, geschreven, zowel voor kinderen als ook voor volwassenen.

Zinzendorf zette in de hernieuwde Broedergemeente deze traditie voort. In Herrnhut werd op 12 augustus 1727 de eerste confirmatie gevierd, voorafgegaan door een gesprek aan de hand van door Zinzendorf zelf opgesteld vragen. Later, vooral na invoering van de confirmatie in de Lutherse kerk van Saksen 1770, werd voor het onderwijs de kleine catechismus van Martin Luther gebruikt en het onderwijs met een vraaggesprek met de confirmandi afgesloten.

In de Europees-Continental Provincie is de belijdenis onderdeel van het geloofsbevestigend handelen van de gemeente (zie KO (2016) par. 680, 1665-1666). In verschillende stappen zullen kinderen, jongeren en volwassenen worden opgeleid in het geloof tijdens een traject van levenslang leren. Dat is de taak van de gehele gemeente. Alle delen van het gemeentelven zullen daarin meewerken.

Theologisch gesproken is de belijdenis een reactie en antwoord op de doop, die als kind ontvangen werd. Met de belijdenis aanvaardt de mens de in de doop geschonken genade en spreekt uit dat hij of zij het eigen leven wil heiligen en onderdeel wil uitmaken van het volk van God. Concreet wordt dit volk van God zichtbaar in de kerk, waarin de mens lid is.

Het lidmaatschap is al door de doop gegeven, maar krijgt een nieuwe kwaliteit door de belijdenis. Aan de belijdenis zijn bepaalde rechten en plichten verbonden, die verder gaan dan bij een dooplidmaatschap. Zo geeft de belijdenis onder meer aan de gemeenteleden het recht, om aan het Heilig Avondmaal deel te nemen of het petenambt te vervullen. In Nederland bevestigen de leden met de belijdenis tevens hun lidmaatschap in de Broedergemeente.

Bij de doop van een volwassenen vallen doop en belijdenis samen. Het zijn in dit geval geen gescheiden vieringen, maar met elkaar verbonden stappen op de geloofsweg van de mens die in een kerkdienst worden gevierd.

Een openbare belijdenis maakt niet dat iemand gelooft, maar met de belijdenis geeft iemand aan te geloven en deel te willen zijn van deze zichtbare gemeenschap van gelovigen.

Er is geen vast punt in het leven van een mens, waarop belijdenis gedaan moet worden. Lange tijd was het gebruikelijk om de jongvolwassenen na afsluiting van hun schooltijd belijdenis te laten doen. De belijdenis was zo een gemeenschappelijke overstap naar volwassenheid en een afsluiting van de geestelijke opvoeding in gezin, school en kerk.

Inmiddels ligt de nadruk meer op de individuele handeling van belijdenis doen en is de keuze om belijdenis te doen eerder de verantwoordelijkheid van de enkeling.

Leunend op de gereformeerde traditie kunnen in de EBGN de leden belijdenis doen, als zij 18 jaar of ouder zijn.

‘De viering van de belijdenis is een stap op de geloofsweg, waarbij de vreugde over de doop, de belijdenis van het gezamenlijke geloof, en de toelating tot het Avondmaal tot uitdrukking komen. Het gaat niet om de leer, maar om het leren leven in geloof.’ (Handboek 2006)

VOORBEREIDING

De belijdeniscatechese, waarin de inhoud van het christelijk geloof en de beginselen van de traditie van de Broedergemeente met de belijdeniscatechisanten worden besproken, is een voorbereiding op de belijdenis.

De catechese vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de gemeente en daar in het bijzonder van de predikant. Hij of zij bepaalt ook de opbouw en de inhoud van de catechese. Daarvoor bekwame gemeenteleden kunnen onder leiding van de predikant aan de catechese meewerken.

De duur van de catechese verschilt van gemeente tot gemeente. In het verleden was het een traject van twee jaar. Nu is een cursus van een half jaar tot een jaar gebruikelijk.

Inhoud is niet alleen kennis van de Bijbel en het geloof, maar ook de vorming van het geloof.

De klassieke opbouw volgt de drie hoofddelen van een catechismus: de tien geboden, de geloofsbelijdenis en het Onze Vader, aangevuld met lessen over de sacramenten. Naast algemeen christelijke kennis is informatie over de Broedergemeente een belangrijk onderdeel van de cursus.

Er bestaat geen standaardcurriculum. De Centrale Raad EBGN heeft in 1997 een voorstel gedaan voor een cursus met tien onderwerpen. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van materiaal uit andere kerken of andere Uniteitsprovincies.

Tijdens de cursus moeten de deelnemers de gelegenheid hebben om het gemeentelven te leren kennen en een plek in de gemeente te verwerven. Mentoraat door ervaren gemeenteleden, medewerking in kerkdiensten of stages in delen van het gemeentewerk, zijn mogelijkheden om de deelnemers thuis te laten raken.

De cursus werkt toe naar de viering van de belijdenis. Het is aan te bevelen om de cursus van de belijdeniscatechese af te sluiten met een moment van toetsing of presentatie. Dat kan op

verschillende manieren plaatsvinden, bijvoorbeeld door een vragenavond of door de voorbereiding van een kerkdienst of door een ander project, uitgevoerd door de deelnemers aan de belijdeniscatechese. Doel is, dat gemeenteleden de gelegenheid krijgen om de deelnemers aan de belijdeniscatechese te leren kennen en te horen hoe deze in het geloof staan.

De deelnemer en de predikant beslissen samen over de aanmelding voor de belijdenis. Dit gebeurt in een persoonlijk gesprek. De Oudstenraad besluit over de toelating tot de belijdenis.

DE BELIJDENISDIENST

De belijdenisdienst vindt plaats op een zondag en is een openbare kerkdienst van de gemeente. De belijdenisdienst wordt gevolgd door een Avondmaalsviering of op dezelfde zondag of enkele dagen daarna.

Een gebruikelijk tijdstip voor de belijdenisdienst is Palmzondag. Maar andere tijden van het kerkelijk jaar, zoals 1e advent of rond Pinksteren, zijn ook mogelijk.

Globale verloop van een belijdenisdienst (aangevuld door liederen en andere onderdelen van een gewone kerkdienst, zoals welkom en mededelingen):

Openingslied met intocht van de confirmandi
Openingsliturgie met schuldbelijdenis en genadeverklaring
Schriftlezingen en verklaring
Collecten en gebed
Doopherrinnering
Geloofsbelijdenis uitgesproken door de confirmandi
Vragen aan de confirmandi
Opname in de Avondmaalsgemeente met een liedvers van de gemeente en door handslag van de voorganger
Zegening (met de Aäronitische zegen) van de confirmandi met voorlezen van de belijdenisvers.
Zegenvers door het koor of de gemeente na elke uitgesproken zegen.
Slotwoord
Zegen over de gemeente (NT of vrij)

Als een of meerdere confirmandi ook de Heilige doop ontvangen, vindt de doop in dezelfde kerkdienst voor of na het uitspreken van de belijdenis, maar in ieder geval vóór de opname in de Avondmaalsgemeente, plaats.

Voorbeeld voor doopherrinnering, belijdenis (Apostolicum) en vragen:

Liturg: U bent in Jezus' dood en in zijn leven gedoopt. U hebt daarom de wens te kennen gegeven om voor God en samen met de gemeente uw geloof te belijden. Daarom vraag ik u nu: gelooft u in de drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest?

Conf.: Ik geloof in God, de almachtige Vader,
Schepper van hemel en aarde;
en in Jezus Christus,
zijn enige Zoon, onze Heer,
die ontvangen is van de Heilige Geest,
geboren uit de maagd Maria,
die geleden heeft onder Pontius Pilatus,
is gekruisigd, gestorven, en begraven,
die neergedaald is in de hel,
op de derde dag opgestaan van de doden,
opgevaren naar de hemel
en zit aan de rechterhand van God,
de almachtige Vader,
vanwaar Hij zal komen
om te oordelen de levenden en de doden;
Ik geloof in de Heilige Geest,
de heilige katholieke kerk,
de gemeenschap der heiligen,
de vergeving van zonden,
de wederopstanding des vleses,
en het eeuwige leven.
Amen.

Liturg: Gelooft u, dat Jezus Christus uw Heer is, die in zijn dood en opstanding ons verlost heeft van alle zonden?

Conf.: Ja, dat geloven wij.

Liturg: Zo vraag ik u: wilt ook u, dat Jezus Christus u als zijn eigendom bewaart tot het einde en u als leden van zijn gemeente op de weg van het leven leidt?

Conf.: Ja, dat willen wij.

Liturg: Beloof u de Heiland trouw te blijven en de hulp te benutten die Hij u in de gemeente biedt, opdat u door woord, sacrament en gemeenschap naar de innerlijke mens groeit en burgers bent van zijn Rijk, dat is en komt?

Conf.: Ja, dat beloven wij.

Confirmandi zingen: (KBN 146a)

Bij U, Jezus, wil ik blijven, in uw dienst blijmoedig staan.

Niets kan mij van U verdrijven, op uw wegen wil ik gaan.

Gij, het leven van mijn leven, zijt de bron van al mijn kracht.

Daarom wil 'k aan U mij geven, wan wie 'k alles nu verwacht

PRAKTISCHE VRAGEN

Bespreek de afloop van de belijdenisdienst met de catechisanten en oefen de stukken goed met hen.

Het liedvers na de vragen aan de confirmandi kan ook samen met de gemeente gezongen worden, vooral als er maar weinig confirmandi zijn of zij zich erg opgelaten voelen bij het zingen.

Het is aan te bevelen dat één fotograaf geregeld wordt, die voor iedereen de opnames maakt. Zo wordt voorkomen dat vele familieleden opnames proberen te maken en is er minder afleiding en onrust in de kerkdienst.

Er zijn altijd vele vragen rond de kleding. Neem voldoende tijd om deze te bespreken. In de Surinaamse traditie speelt de kleur wit een belangrijke rol en daarom is de traditionele kleur van de kleding ook wit. In sommigen gemeenten worden de zusters ook van haubes of strikjes voorzien om hun hoofd te bedekken. Dat zijn dierbare tradities met een rijke symboliek. Maar anders dan vaak wordt gedacht, zijn deze tradities niet dwingend voorgeschreven in onze kerkprovincie. Bij gebruik van de symbolen is een goede uitleg nodig.

Voor de voorganger geldt: Als in de belijdenisdienst ook een doop plaatsvindt, dan draagt de voorganger een witte talaar. Anders is de kleding dezelfde als bij een gewone kerkdienst.

De confirmandi zitten of op de eerste bank of op stoelen voorin in de kerk. Een knielbank voor de zegen staat in het midden voor de liturgische tafel. Er kunnen ook knielkussens bij de zitplaatsen gebruikt worden.

De catechisanten verzamelen in de consistorie en trekken aan het begin van de dienst in processie achter de voorganger de kerk binnen.

Tijdens de zegening van de confirmandi assisteert een Oudstenraadslid de voorganger.

Bij grotere groepen wordt de zegening in subgroepen van meerdere confirmandi gedaan.

Auteur: Stefan Bernhard

Jaar: 2020

© Evangelische Broedergemeente • Intersynodale Liturgische Commissie voor Nederland